

GALLERY

LIST ZA MLADINO • Izhaja mesečno v Trstu ■ Izdajatelj in odgovorni urednik: Ivan Grbec • Glavni urednik: Milan Jereb ■ Uredništvo: Opčine pri Trstu • Uprava: Trst, Strada di Fiume 432, telefon 722-376 ■ Tiska tiskarna »Graphis« v Trstu, ulica Sv. Frančiška 20, telefon 29-477 • Naslovno stran napravil Klavdij Palčič

Vsebina:

Fran Roš: Maj	169
Zora Rebula: V srcu Afrike	170
Vojan Arhar: Sonce se ni moglo smejati	179
Črtomir Šinkovec: Sonce na hoduljah	179
France Bevk: Oče in sin	180
Gustav Strniša: Žabji zbor	182
Fran Roš: Pek Simon in peklenšček	183
Robert Hlavaty: Poletje prihaja	186
Stana Vinšek: Jutro	186
Vlado Firm: Metkina pentlja	187
Bojan Pavletič: Spent	188
Miro P. Zanimivosti iz filatelije (hrošči)	189
M. J.: Svetilnik v Savudriji ali žalborni	190
A. V.: Moderna velemesta	191
A. V.: Pomenek o vodi	191
M. S.: Črni muren	192
Zlata Vidaček: Začarani čevlji	193
Vojan Arhar: Počitnice	194
Neža Maurer: Gozdni škrati	194
Danilo Gorinšek: Objestni jež	195
Fran Roš: Čebela je pomagala zajčku	196
Neža Maurer: Prva čebela	197
Danilo Gorinšek: Žabji svet	197
Mladina piše in riše	198

MAJ

MAJ JE TIHO STOPIL V GAJ.
VEJE SO OZELENELE,
BUJNE ROŽE ZADEHTELE,
SONCA NAM ŽARI SMEHLJAJ.
PTICE SO SLADKO ZAPELE,
DA BI SRCA NAM OGRELE
IN ODPRLE NA STEŽAJ.

KDO JE ŽALOSTEN ŠE ZDAJ?
JURČEK V KOTU KISLO JOČE,
NJEMU SE VESELJA NOČE,
PA ŠE SAM NE VE ZAKAJ.
KAR NAPREJ SE KUJA, STOČE
IN MU RESDA NI MOGOČE,
DA BI Z NAMI ŠEL NA RAJ.

SAJ MINIL BO TUDI MAJ!
MI SE V ZIMI ŽALOSTILI
BOMO IN SOLZE' CEDILI,
SAJ ZA TO BO ČAS TEDAJ!
ZDAJ SE BOMO VESELILI,
JURČKA PA DOMA PUSTILI!
LJUBI MAJ NAS VABI V GAJ!

ŠEJK ZAUPA ŽANU ŽALOSTNO NOVICO

Skozi streho iz barvastega stekla je žgalo sonce, čez odprta okna pa je iz gaja vel hladen zrak od oceana. Cvetoč oleandri v rabadanskih vrtovih so ostro dišali. Vmes je Žanu prijetno žuborel na uho šum vodometeta. Tedaj je rahlo potrkalo. Naglo je nekaj skril pod zlato izvezeno blazino, na kateri je sedel orientalsko prekrizanih nog.

Lepa zamorka v rubinasto rdeči svileni halji je prinesla pladenj s pečovom in sadjem. Žan je sprejel pladenj, nato pa rahlo prijel zamorkine nežnopolte roke in jih ljubeče poljubil. Tako je svoji materi izkazal ljubezen. Čeprav ga je namreč Margit rotila in prošla, je nikakor ni hotel zatajiti, zato ga šejk ni posinovil, dasiravno je ravnal z njim kot z lastnim sinom. Kot vedno sta mati in sin govorila o rodni deželi, odkoder so prihajale vedno slabše novice. Kruh je bil za črnce vedno grenkejši. Belci so izkoriščali bogastva Afrike, domačini pa so jim morali za nizko plačilo garati po poljih in rudnikih. Mati in sin sta samjarila, kako bi bilo lepo, ko bi bila njuna dežela kdaj svobodna.

Tedaj sta z vrtne strani začela utrujene korake. Margit je naglo od-

šla, Žan pa je skozi okno na ozadju rdečih oleandrov zagledal šejkova bela oblačila, ki so kot valovi drobno vejo ovijala starčevo suhljato telo. Arabec se je bil v zadnjih letih zelo postaral, medtem ko je Žan iz krepkega dečka zrastel v atletskega mladeniča.

Starec je utrujeno stopil na verando in si poiskal za sedež prav tisto blazino, pod katero je bil Žan nekaj skril. Fant je zardel, ko je šejk vzel v roke, kar je bil pred njim skril.

»No, no,« je presenečeno dejal velikaš, »kaj pa mi skrivaš lepega?« In s hlastno starčevsko radovednostjo si je začel pasti oči na fantovih skrivnostih. Bil je časopis, ki je izhajal v glavnem mestu vodilne afriške države, in v njem je bila — Žanova slika. Toda študent je nežno iztrgal časnik svojemu dobrotniku iz rok:

»Hotel sem vam napraviti presečenec, o šejk, a prehitro ste me zasačili.«

»Pokaži, pokaži,« je segel šejk znova po časopisu. Prebral je, da bo v kratkem izšla zanimiva knjiga o črnskem vprašanju, katere avtor je znani mladi pisatelj Žan. Šejku je zmanj-

kalo besed. Toda Arabčevega obraza ni obsijala radost. Oči so mu zasijale v mračni žalosti. Študenta je to zbolelo. Morda je šejka zadelo, ker se je Žan javno izdajal za črnca? On pa je mislil s svojimi deli izkazati hvaležnost svojemu dobrotniku... Tedaj je Dar'dan spregovoril:

»Ni mi dano, o sin, dovoli, da te tako imenujem, — da vzamem v roke tvoje knjige. Posloviti se namreč moram od tebe, ne da bi se poprej s teboj veselil tvojih uspehov.«

»Toda kam menite oditi tako šibki in sami? Dovolite, da vas spremljam.«

»Žan, kamor sem namenjen, ne moreš z menoj. Dolgo sem odlašal, a danes sem se odločil, da ti povem.

Neozdravljiva bolezen me gloje in Alah me bo v kratkem poklical v svoje dvore.«

Torej je bilo res, kar so suštjali po palači? Žana je zelo zadelo. Sele sedaj bi bil mogel dobrotniku izkazati svojo hvaležnost. Tedaj je šejk nadaljeval: »Žan, še mesec dni ali dva — in ostal boš sam. Zato boš odslej vsak dan ob meni, da te uvedem v svoje delo. V oporoki sem te namreč postavil za svojega dediča.« Žan je bil kot omotičen od vsega, kar je slišal, in ni mogel spregovoriti niti besede. Arabec pa se je po zadnjih besedah dvignil in še ozrl se ni več na fanta, temveč je odšel dostojanstveno iz sobane, kakor da se ga ne smrt ne bogastvo ne tičeta.

PREOBRAZ V ŽANOVEM ŽIVLJENJU

Po cesti, katere razbeženi asfalt so zasenčevale podolgaste liste pahljačastih palm, je škepetalo starinsko vozilo rdeče barve. Palmov drevored kakor da ni imel konca, kajti črnopolti vozač je zdaj pa zdaj stegnil vrat preko pločevinastega zaslona odprtega avtomobila, ali je že videti

mesto. Na zadnjem sedežu je sedel črnc v častniški uniformi in si z robcem pahljal potni obraz, čeprav je skozi odprto streho starega mercedesa pihal osvežujoč veter z Atlantika. Končno se je mesto le prikazalo spodaj v globeli s svojim srednjeveškim obzidjem in z minareti,

ki so moleli v opoldanski vročini iznad nizkih streh kot beli jambori iznad morja.

Komaj se je mercedes prikazal na vrhu vzpetine, ga je straža na stolpu dvorne palače ujela v daljnogled in že je zapel telefon ob glavnem vhodu. Vrtar, naš nekdanji znanec Mustafa, je nenadoma stopil na vrt. Iz senčnice, kjer je šejk najraje delal, ko mu je ob nogah ležal velik pes, nad glavo pa šumeli starj evkalipti, je bilo videti le šejkov hrbet.

»Delegacija iz Batavije!« je glasno naznamil Mustafa. Iz senčnice se je oglasilo:

»Pripravi sprejemni kabinet!«

Mustafa je od vhodnih vrat telefoniral in že je Margit pohitela, da še enkrat pogleda, če je v redu škrlatni tapezirani salon z veliko, izrezljano mahagonijevo delovno mizo, za katero je šejk sprejemal važnejše dostojanstvenike iz tujine.

Ko je delegacija v rdečem vozilu obstala pred palačo, je šejk že sedel v sprejemni dvorani: in nestrpno otresal pepel s cigarete. Oko mu je begalo po zemljevidih ki so viseli na zadnji steni kabineda, in se končno umirilo na najmanjšem, ki je prikazoval novo ustanovljeno državo Batavijo. Kaj bodo hoteli od njega? Saj so bili diplomatski stiki med obema državama že davno vzpostavljeni!

In že je bil črnopolti častnik na pragu. Bilo je videti, da ga tako pogled na razkošno sobo kot na šejka samega preseneča. Razkošje palače pa ga je vseeno manj presenečalo kot šejk sam. Pričakoval je namreč starejšega gospoda z belo brado, zavitega v orientalska oblačila, pa vidi za pisalno mizo mladega častnika, morda še mlajšega, kot je on sam. In šejk, namesto da bi ga dostojanstveno sprejel, se mladeniško smeje, vabeč ga v naslanjač:

»Sedi, prijatelj, ki prihajaš iz moje domovine!«

Presenečeni poslanec se prikloni in nekoliko plašno izmenca:

»Dovolite, Vaše blagorodje, da se Vam predstavim. Prihajam v imenu batavijskega parlamenta, da Vam ponižno izročim pooblastila in to pismo, ki je strogo zaupno.«

Toda sedaj se šejk pomrači in neprijetno znéža glas, kakor razočaran ob poslančevih besedah:

»Kakor sem srčno želel,« pravi šejk, »videti nekoč svojo zaničevano deželo svobodno in mogočno, tako me sedaj teži razočaranje. Moj rojak prihaja k meni, kakor bi bil nekdanj stopil pred svojega kolonialnega gospodarja. Ves je pohleven in usločnega hrbta kakor sluga pred gospodarjem. Mislim sem: moj brat pride, ves vzravnin in ponosen, in mi poreče: BRAT! In mi poreče TI! Tu pa stoji nekdo, ki me nagovarja z blagorodjem. Mene, ki sem napisal toliko člankov in knjig za svoje rojake v Bataviji, da bi pozabili stoletno kolonialno zatiranje in postali ponosni državljani nove, lastne države!«

Batavijski častnik zardi in nato skromno spregovori:

»Pametne so Tvoje besede, o šejk. A kot je mlada Batavija, smo mladi in neizkušeni tudi mi, ki jo vodimo. Če sem prej rekel »blagorodje«, to ni veljalo toliko tvojemu bogastvu, kot tvojemu imenu, ki je sedaj znano po vsej Afriki.«

Skozi visoka okna je bilo spodaj videti vso rabadansko ravnino, ki se je vlekla tja do Atlantika in iz katere so bodli kovinski stebri vrtalnih stolpov. Bila so šejkova petrolejska polja, ki so bila sedaj, ko je postal po smrti starega Daridana sam šejk, vsa Zanova. In po kratkem uvodnem prepričanju sta kmalu oba mlada rojaka sedela v živahnem razgovoru, h

kateremu je Zan kmalu povabil tudi svojo mater. Šele ko se je nagnil večer in je šel v zahodno krilo palače, da tam prespi, je Zan sedel, da prebere zaupno pismo iz Batavije.

In ko ga je v svoje veliko začudenje prebral, je obsedel za pisalno mizo do jutra in še ni mogel do konca domisliti, kaj naj stori. V pismu ga je namreč batavijski parlament enodušno izbral za prvega predsednika nove države. Batavija, tako so rekli, bo prav sedaj najbolj potrebovala nesebičnih in sposobnih mladih ljudi. Vedo, da bo to zanj velika žrtev, saj bi se moral odpovedati šejkatu in bogastvu. A upajo, da je njegova ljubezen do domovine, ki je sedaj brez sposobnih ljudi, tako velika, da bo to žrtev zmogel.

Naslednje jutro se je v škrlatnem kabinetu zbral mali parlament šejkata. Zan ga je bil sestavil šele pred meseci, da bi lahko vladal bolj demokratsko, s sodelovanjem zastopnikov ljudstva. In začudenim poslancem je povedal, da misli spremeniti dosedanji šejkat, ki je zastarela oblika vladanja, v republiko, katere predsednik naj bo dosedanji prvi minister in svetovalec. Sam se odpove vsemu, kar je bil po šejku Daridanu podedoval, s petrolejskimi polji vred, in parlament lahko vse proglasi za državno last. Obdržati si misli samo deset procentov dobičkov z naftnih polj kot edino zapuščino po šejku. A še to samo zaradi

tega, ker mu bo ta denar potreben za to, da pomaga svoji domovini v ekvatorialni Afriki, da se postavi hitreje na noge. Šele na koncu je povedal, da je sprejel povabilo batavijskega parlamenta, da postane prvi predsednik svoje domovine.

In kljub temu, da Zanova odpovedi niso hoteli sprejeti ne njegovi ministri ne ljudstvo, je le obveljala njegova. Obljubil je sicer šejkatu pomagati na težkem prehodu iz stare državne oblike v moderno republiko, a ostati ni hotel niti teden dni. Z materjo in brez Mustafe, ki mu je bilo bolj všeč življenje v palači, je z letalom batavijske vlade odletel tja, kamor ga je že toliko let klicalo srce. Postal bo najmlajši državni predsednik v Afriki.

VSE JE BILO ZAMAN

Tu in tam so iz tal bodle koničaste nizke skale in med včasih meter visokimi kupi pepela so pod stopinjami hreščali ostanki zoglenelih živalskih kosti. Le počasi sta se mogla prebijati čez pogorišče, ki sta se ga bila nekoč zamišljala kot glad-

ko površino, preko katere bi lahko tekla, če bi ne imela s seboj zavojev živil, vode in tulca z učenjakovimi in Pjerovimi zapiski. Sedaj pa to pepelnato hribovje, posejano s kamenjem in kostmi, da sta gazila zdaj kakor po sivem, udirajočem se sne-

gu, zdaj kot po razriti hudourniški globeli. Vendar bi vse prestajala s pogumom, da ni bilo vsak čas pričakovati, da tropsko sonce oživi v zemlji ličinke in bube smrtonosnih žuželk in da izvabi daljnih robov džungle kako sestradano zver. Zato sta hitela, kar sta mogla. Nočila sta v malem šotorčku, ki sta si ga bila izdelala iz živalskih kož, in to je šest ur na dan.

Sončna pripeka je kmalu razbelila pepelne gričke, da so pekli okrog nog kot puščavski pesek. Zrak je vonjal s kiselnostjo in puščobnim vzduhom po pogorišču, kj je vplival nanju mrtvaško. Uti- Uti je začela opazovati, da Pjer zaradi naporov hujša in da ga huda vročina hromi. V obraz je postajal nekam pepelnato siv. Obtočene noge se mu nikakor niso hotele zaceliti, temveč so se kar naprej zaradi gazenja preko ožganih kotanj, globeli in skalnih vzpetin gnojile. Strahoma je nekega dne zaznala, da stopa vedno počasneje in teže in da mu z nobeno besedo ne more več vlti pogum. Treba je bilo samo še, da sredi najhujše opoldanske vročine zagleda prvo golazen, ki bo pririla izpod črnkastih tal, in lotil se ga bo obup.

Ko je Uti-Uti tako premišljevala in vlačila za seboj vsak dan večja bremena, ki jih Pjer ni več zmogel, jo je obšla misel: kaj je njega dolžnost. ALI OSTATI DO ZADNJEGA S PJEROM, TUDI ČE BOSTA ZARADI TEGA OBA IZGUBLJENA? ALI SE REŠITI VSAJ SAMA IN PONESTI V SVET LIVINGSTONOVE IN PJEROVE RAZPRAVE?

Kaj bi ji nasvetoval Livingston, da bi bil še živ? In kaj bi ji svetoval Uma-Uma, njen ded? Dolgo ne bo mogla odlašati. Pjer je vidno pešal, lotevala se ga je nekakšna vročica, podnebje je moralo na njegovo telo vplivati strašno, saj je tropsko

vročino komaj prenašal celo v varstvu hladnih krošenj drevesnih orjakov na pragozdni jasi. Tu pa ni bilo nobenega zavetja, bila sta kot na razbeljeni plošči, nad katero je bil poveznjen še bolj razbeljen pokrov.

Nekega opoldneva Pjer ni mogel kljub vsemu svojemu že skoraj nečloveško močnemu pogumu skriti svojega stanja. Obupan se je zgrudil v razrit jarek sredi valovitega pogorišča in dejal Uti-Uti tele pretresljive besede:

»Preveč je strašno. Samo tega si želim, da bi čimprej umrl. Povej, koliko dni bom moral še čakati na smrt! Daj mi izmed svojih zeli tisto, ki bo skrajšala moje ure! Ti poskušaj iti dalje in priti na cilj. Ponesi ljudem to, zaradi česar sva z učejakom živela. Ne smeš ostati pri meni, ti me moraš pustiti tukaj, drugače umreva oba in vse dolgoletno delo bo zaman. Ne cmeri se, stori tako, to je edini izhod in to tudi sama že dolgo veš.«

Da, sedaj je šlo zares. Morala se je odločiti. Ostati ob Pjeru? To bi ji nasvetoval ded. Stara plemena z dolgo, junaško zgodovino, so znala gledati smrti v obraz, zato bi ji dedov duh ukazal vztrajati ob prijatelju do konca, četudi bi jo potem čakala gotova smrt sredi klatažnih zverih in gnusnih škorpionov in kač. Livingston pa bi ji ukazal pustiti Pjera njegovi neizbežni usodi, saj je bilo popolnoma gotovo, da poti ne zmore več. Vsak počitek pa pomeni zakasnitev in smrt za oba.

Ker se ni in ni mogla odločiti in je skušala na vse načine poskrbeti, da bi se fant okrepi, je Pjer postajal besen in nerazsoden. Ni maral zaužiti nobene hrane in jo je neprestano divje zmerjal, ker je bilo videti, da hoče ostati ob njem. In to oklevanje se ji je maščevalo.

Neverjetno močno sonce jo je opozorilo, da se pod zemljo prebuja življenje. Daleč na obzorju, pa je še vedno plapolal kres in dimasti oblak nad njim je naznanjal, da goré še prostrane površine pragozda. Če požar še niti malo ne pojema, bo minilo še več ko teden dni, preden bo mogla preko tistega ozemlja. Ni bilo več treba odločanja, kajti sedaj sta bila zapisana smrti OBA. Kot v potrdilo je ponoči začutila gomazeti po nogi vrsto drobnih, smrdljivo zudarjajočih podzemnih sten. Vrh vsega je Pjer vso noč bledeel in v polnu kričal. Ko mu je potipala čelo, je gorelo. Vročica! Mogla bi biti od živčnega navora ali pa bi lahko naznanjala malarijo. A pred jutrom ne more storiti ničesar.

Zjutraj se je Pjeru še vedno bledelo. Razgrnila je šotorske kože in ga položila nanje, nato pa mu natrla prsi z mazilom proti vročici. Ko je bila tako zatopljena v svoje natiranje in polna upanja, da se fantu obrne na bolje (pri tem je pozabila, da ju tudi to ne bo rešilo), je za-

čutila, da je fantu vse telo močno trznilo. Ko se je ozrla čez Pjerove prsi, je zapazila na notranji strani lakti majhen rdeč vbodljaj. Malo dalje je na kupčku pepela zagledala oddaljujočega se škorpionja. Tudi najbolj pogumnemu črncu bi upadel pogum, saj je sedaj izginilo še zadnje upanje, da bi Pjer mogel ostati živ. A srce ji ni dalo, da bi pustila tovariša samega. Če ne živ, bo prišel z njo do cilja vsaj mrtev. Tako je naložila njega in vse, kar sta imela, na šotorsko krilo, vse trdno prevezala z vrvjo in začela vleči vse za seboj. Ni se bala ničesar več, saj je bilo sedaj vseeno. Kot Pjera smrtonosni škorpion, tako umori njo morda kača ali kaka osamljena sestradana zver. Zdaj, ko je bil Pjer zapisan gotovi smrti, ji je bilo vseeno, ali se konča njeno življenje danes ali jutri ali morda čez nekaj dni.

Tako se je v žgočem soncu pomikala preko razritega pogorišča vedno bolj počasni črna pika. In ko se je žareča obla nagnila z zenita, je pika obstala in se ni več premaknila.

ŽANU PA SE GODI BOLJE

Na terasi nekdanje pristave, ležeče nekaj streljajev daleč od majhne mesteca ekvatorialne Afrike, je sedela vesela družba. Cvetoče agave v prstenih loncih, pisane orhideje in orjaški kaktusi s mesnatimi listi so vzbujali vtis, da je to terasa kakega hotela. Pogovori na terasi pa nikakor niso bili hotelski in na vrtni mizi v kotu ploščadi so namesto steklenic osvežujoče pijače ležali zemljevidi in specialke. Vesela družba je navdušeno razpravljala. To je bil namreč sedež predsedstva nove afriške države in pravkar je zborovala mlada družba vodilnih mož. (Vsi so bili mladi in so se bili komaj pred

kratkim izšolali na univerzah na severu, da bodo laže pomagali državi).

Žan je kot predsednik nosil uniformo, ostali pa so bili v civilu, le da so imeli na rokavih našitke, s katerih je bilo razvidno, da je bil eden zdravnik, dva gradbenika, eden gozdarski tehnik. Najprej so odločili, kje bo stala nova bolnišnica in kje bo tekla cesta do nje. Odločili so se za asfaltirano cesto skozi pragozda in nato ob Velikem jezeru. Takšna cesta bi bila privlačna za tujce, ki bi lahko prinesli v državo dragocene devize. Gradbenik je predlagal, da v ta namen zgradijo vrsto

lesenih montažnih hišic ob vzhodni obali jezera, saj lesa v batavijskih goščah ne manjka.

Med takšnimi pogovori se je jelo mračiti in treba je bilo poskrbeti za prigrizek. Tako je Žan stopil, da pokliče strežnico, ki je pomagala njegovi materi. Ko pa je stopil čez stebrišče, ki se je vlekel vzdolž prvega nadstropja od severne na zahodno stran poslopja, je tam nekje nad severno obalo jezera opazil rdeč sij. Naglo se je vrnil, da pokaže nenavadni prizor svojim sodelavcem. Z daljnogledom je bilo videti v prvem mraku kakor zelo oddaljen požar. Toda to misel so izključili, saj onstran zahodne obale jezera ni bilo naselbin, temveč sam strnjen pragozd na stotine kilometrov daleč. Obdobje viharjev, ki bi bili mogli zanetiti požar, je bilo že davno mimo, torej na požar ni bilo misliti. Zdravnik, ki je bil črnogled, je omenil star pregovor, ki pravi, da rdeč sij neznanega izvora pomeni bližnjo vojno. Dobrovoljni gozdarski tehnik pa je predlagal, da drugo jutro poletijo s helikopterjem v tisto smer in si ogledajo, kaj naj tisti sij pomeni.

Pa miso mogli čakati tako dolgo. Od jezera je v divjem drncu prijezdil konj in jezdec je naglo razjahal. Bil je eden upravnikov bombažnih nasadov onstran jezera. Njegova poročila so bila slaba. Kakih sto kilometrov zahodno od jezera divja strašen požar, ki se zaradi ugodnega vetra naglo bliža in utegne v najkrajšem času zajeti naselbine in nasade severno od jezera. Vasi je treba takoj izprazniti in zavarovati nasade s širokim pasom poseke.

Kjub prvemu mraku je Žan ukazal pripraviti helikopter, da si ogleda z višine obseg in jakost požara. Pridrži se mu je tudi prijatelj zdravnik, ki je bil navdušen fotograf

in je sklenil snemati prizor s filmsko kamero.

Pilotiral je Žan sam. Onkraj jezera sta se dvignila višje, da bi mogla videti čim večji del gorečega pragozda. Požar je bil obsežnejši kot sta pričakovala in se je vlekel nekaj deset kilometrov proti zahodu, njegov jezik je segal kakor ozka zagozda precej daleč na sever. Pričakovati je bilo, da zajame vsa področja severno in zahodno od Velikega jezera.

Medtem ko je Žan premišljal, kje naj bi tekel izsekani pas pragozda, mu je prišlo na misel, da bi iz požganih področij lahko dobili plodno zemljo za nove nasade. Dovolj bo, če z ozko poseko zaščitimo bombažne nasade na severu. Na specialko si je zarisal, kje naj poseka teče. Tam utegne biti vmes tudi dosti dragocenega tilkovega in mahagonijevega lesa, ki bi ga lahko dobro prodali v tujino. Medtem ko je bil Žan kljub čudovitemu prizoru tam spodaj tiste hipe samo državnik, ves poln načrtov, je zdravnik Ali užival, ko je snemal na barvni trak nenavaden naravni prizor. Zaradi teme, ki je grozila, sta Žan in Ali poletela čez ognjeni obroč, nato čez pogorišče obrnila proti severu, še enkrat preletela ognjeni jezik in se severno od jezer obrnila spet proti jugu. Preletela sta široko jezersko ploskev in še pred gostejšo temo pristala na pristajni ploščadi zunaj mesta. Treba je bilo, da se dobro spočijeta in drugo jutro začneta ukrepati.

Ko pa je Ali že naslednje jutro v svoji nestnposti razvil film, je opazil na področju, ki sta ga bila posnela že v mraku, čudno senco, ki je spominjala na človeka. Naglo je poiskala Žana in tudi ta je bil prepričan, da je sicer popolnoma neverjetno, a to, kar je videti sredi pogorišča, vsekakor spominja na človeško

bitje. Od kod naj se vzame, pa še v času, ko je pragozd poln smrtnih nevarnosti in odurne golazni vseh vrst?

Še pred zajtrkom sta poletela nad pogorišče. Sredi črne pepelnate ravnine sta opazila mlado črnko, ki je z zadnjimi močmi mahala v smeri proti letalu. Ob njej je, zavrt v nekakšen zavoj, ležal mrtvec. Žan se je spustil na pogorišče in Ali je stekel k iznemogli ženski. Ta pa je pokazala na mrtveca in v francoščini spregovorila:

»Škonpion in malarija!«

Naglo sta Ali in Žan prenesla oba bolnika v helikopter, in ker ni bilo prostora, je Žan moral počakati na pogorišču, da pride letalo ponj. Ko je zrakoplov odletel, je Žan preživljal najstrašnejše minute svojega življenja. Mrzel pot ga je oblival, ko je videl laziti naokrog kače in velike krastače. Čim bolj se je umikal, tem več se mu je zdelo, da mu jih prihaja pod noge. Trd in nepremičen je stal tam kot kip groze. Ko se je helikopter vrnil ponj, se je od presta-

ne groze tako zašibil, da so ga morali odnesti v vozilo.

Kako se je začudil, ko je doma našel mlado črnko vso okrepljeno in je od nje izvedel, da je vzdržala nekaj dni med tisto golaznijo, ko je poleg tega še ves čas odganjala neprijetne in nevarne živali od bolnika, ki ga je vlekla z nečloveškim naporom za seboj. Še bolj se je začudil, ko je obiskal tudi drugega bolnika, ki pa še ni bil izven smrtne nevarnosti in je bil še vedno v nezavesti. Opazil je namreč, da je bil sedaj, ko je ležal tam umit in preoblečen, belec.

Največje presenečenje pa ga je šele čakalo, ko mu je črnka povedala vso njuno zgodbo. Ker je pripovedovala vse od trenutka, ko so ju našli, pa do tja, ko je bila Pjera prvič spoznala, je Žan šele na koncu spoznal, da je tisti nezavestni bolnik njegov izgubljeni prijatelj iz otroških let, Pjer.

Nekaj let pozneje je po cesti, ki se je odcepila od velike glavne poti proti Velikemu jezeru in je vodila skozi pragozd, vozil športni avtomobil s pariško evidenčno tablico. Za njim je vozil tovornjak, poln zaboj z zdravili. Že so se prikazala diamantna polja, ki so jih bili odkrili, ko so preorali pragozdno pogorišče. Potem se je prikazalo jezero in vozač se je ustavil, da ob bencinski črpaliki poskrbi za svoj voz. »Kaj mieste vi prijatelj našega predsednika Žana, tisti, ki so ga bili našli skoraj mrtvega na pogorišču?«

»Da, uganili ste. Jaz sem Pjer.«

»Saj sem rekel: brado imate pa bolj gosposki ste, a dobro se vas spominjam. Veste, bil sem eden izmed bolničarjev, ko ste vi skoraj pol leta ležali brez zavesti. Zato bi vas spoznal, tudi če bi imeli tri brade in še brke zraven in bi bili čo

nosu zaviti v kožuh kot ruski mužik. Eh, jaz vas prav dobro poznam. Kaj pa vozite s seboj?»

»Zdravila za vašo bolnišnico.«

Možakar je bil videti zadovoljen. A preden je Pjer spet odpeljal, se je sklonil čez odkrito streho vozila in vprašal:

»Pa brez zamere, kaj že delate v Evrop.?»

Pjer se je nasmehnil: »To, kar sem delal vedno. Živalstvo in rastlinstvo afriških pragozdov raziskujem kot prej. Samo da sedaj bolj od daleč. Na univerzi v Parizu poučujem in svoj lastni raziskovalni kabinet imam. Bi radi še kaj vedeli? Oženjen nisem, živim s svojo materjo, oče pa mi je umrl. Če pa imam kaj denarja odveč, se spomnim vaše dežele ki je bila dežela mojih otroških let. No, zdaj sem menda povedal vse.«

In športni voz je odbrzel dalje ter še pred večerom dosegel pristanišče izven glavnega mesta, južno od jezera, kjer je še vedno domoval Žan. Ker ga je Žan že pričakoval, je

bila miza na senčnati terasi že pogrnjena. Dva majhna dečka sta se motovila okoli športnega vozila, ko je Pjer že stopal po stebrišču. Izza steklenih vrat pa je v belem oblačilu in s pladnjem v rokah prišla nasmejana in mladostno lepa Uti-Uti. Žan pa je ves razigran pokazal nanjo in dejal Pjeru:

»Sedji in pusti, da te pogosti ne samo najmlajša predsednica Afrike, temveč tudi odlična kuharica in sijajna mamica tistihle dveh paglavcev tam spodaj. No, sedaj, ko sem napravil slavospjev svoji ženi Uti-Uti, se pa lahko posvetim svojemu prijatelju.«

Še dolgo v noč je s terase odmeval razigran smeh, medtem ko je od jezera vela osvežujoča sapa, ki je prinašala s seboj omamno ostre vonje iz pragozda. Kljub bližnjemu mestu je od vseh strani vdirala s svojimi skrivnostnimi vonji in glasovi afriška džungla. Na terasi so drug za drugim utihnili in prisluhnili in njih ljubezen do Afrike je bila vse večja in večja.

VOJAN ARHAR

Sonce se ni moglo igrati

Otrok je rekel soncu: »Jutri nimam pouka. Igraj se z menoj!«

Sonce je odvrnilo: »Utrujeno sem. Ves dan sem gledalo na zemljo. Od tega imam rdeče oči. Ni mi do igre.«

Potem je utonilo za daljno goro. Rožnata luč je zamrla pod zvezdami.

Vzšel je mesec, ves lep in nežen v svoji biserni svetlobi.

Otrok ga je vprašal. »Se hočeš igrati z menoj, mladi mesec?«

In mesec je odvrnil: »Spočit sem. Igram se s teboj, kolikor hočeš.«

Krasna je bila noč, ko sta se igrala otrok in mesec. Zvezde so utripale z

raznobarvnimi lampijončki, sence plešale v mesečini, gozdovi šumeli.

Tedaj je zapel petelin.

»Joj!« se je ustrašil razigrani mesec, »moja ura je prišla.« Začel je blebeti, dokler ni prosojen utonil v zelenkasti modrini jutra.

Zvezde so ugasnile.

Med travniškim cvetjem je spal otrok, utrujen od igre. Jutranje sonce ga je obsulo z milimi žarki in pozlatilo njegove kodre. Potem se je tiho, tiho vzpelo po visoki lestvi na svojo vsakdanjo pot, kajti nihče ne sme buditi otroka, ki spi ...

Ilustr.: STEFAN POTOČNIK

ČRTOMIR SINKOVEC

SONCE NA HODULJAH

Sonce na hoduljah, ej, vsako jutro pné se više, zlate pesmi v polje piše, kakor kakšen čarodej.

In odpre za cvetom cvet, krila razprostre metuljem in čebelam, ko nad uljem v bregu se ponuja med.

Na hodulje vsaka brst pné za soncem se v višino in z višine na širino seje seme v plodno prst.

OČE IN SIN

Poznal sem oba, očeta in sina, zakaj mredko sta prihajala tudi v vas, kjer sem bil za učitelja. Sinček, ki mu je bilo ime Jernejč, je bil šestleten deček rjavih las in oči; nosil je brazgotino nad levim očesom. Neki paglavec ga je bil zaznamoval s kamnom. Majhen kot klobčič se je trkljal za očetom, ki je hodil za delom od hiše do hiše, od vasi do vasi. Oče je bil namreč sedlar in so ga tudi klicali za Sedlarja. Bil je majhne postave, nekoliko švedrast in poraslih lic; hodil je malce upognjeno, kot da vleče voz.

Težko bi bilo reči, kdo je bil bolj navezan drug na drugega, oče na sina ali sin na očeta. Odkar je bila Sedlarju umrla žena, ga je Jernejč spremljal kot koš, v katerem je nosil sedlarsko orodje. Mož je kmetom popraviljal stare volovske in konjske komate in šival vprežno jermenje.

Kadar mu je zmanjkalo drugega dela, je zakrpal tudi kak star čevelj.

Tisto življenje je dečka tovariško povežalo z očetom. Jedla sta iz iste skleda, spala v istem senu ali slami, zdaj v tej, zdaj v drugi hiši. Jernejč se ni rad družil s tujimi otroki, nagajivci, ki so ga obmetavali s kamenjem. Posedal je pri očetu in mu gledal v rolke. Pri tem sta se resnobo pogovarjala kot dva moža, zakaj oče ni poznal otroške govornice. Zavaljo tega je bil deček v besedah prezrel za svoja leta.

Oče je vsako nedeljo zjutraj postrgal ves tedenski zaslužek in odšel v prvo krčmo. Jernejč je bosopetil za njim. Sedlar je pil in se nagosto razbesedil kot vselej, kadar je pogledal v kozarec. Deček je tiho sedel med možmi in vlekel na ušesa.

Oče mu je ponudil vina.

»Pijte!« mu je rekel. »Zakaj ne pijete?«

Jernejč je srknil kislasto vino, ki ga je stresnilo. Kozarec je porinil od sebe.

»Le ti pij!« je rekel. »Jaz ne bom.«

»Pa kruh jejte!« je rekel oče. »To je dober, pšeničen kruh. Da bi ti takega nikoli ne manjkalo!«

In Jernejč je otepal kruh.

Pivci so se jima posmehovali.

»Zakaj sina vikaš, a on tebe tika?« so vprašali.

»Manire ga učim,« je z malce prekanjenim nasmehom na licih odgovoril Sedlar. »Rad bi ga naučil, da bi tudi on mene vikal, kot se spodobi. Bo že razumel, zakaj to je glavica,« je dvignil kazalec. »Moj fant ni neumnen. Če bi bil jaz imel tako glavo, ko sem bil še mlad...«

Sedlar ni povedal do konca, kaj bi bilo v tem primeru z njim. Z zvišanim glasom je samo nakazal, da bi bilo nekaj velikega...

Jernejč je kapasto gledal izpod čela. Opazil sem, da ga je bohel rahel posmeh sosedov. Nestrpno je čakal, da bo oče zaluskal zadnji krajcar ali obnemogel od pijače. Potem je očeta spremljal domov.

Neko temno noč je maneslo, da sem hodil le nekaj korakov za njima, ko sta odhajala iz krčme. Oče je sina vlekel zdaj sem, zdaj tja, ko mu je z vso težo visel na komolcu.

»Preveč sem se ga nasekal,« se je Sedlar opravičeval.

»Saj pijete za svoj denar,« je zrel odgovoril sinček.

»To je moška beseda,« se je oče ves razvnel. »Pijem — pijem, ker mi je žal po materi... Prezgodaj mi je umrla... Zato sem tak revček... Ubožec sem, a ti boš velik gospod... Velik gospod! V mestne šole pojdeš. Vsak krajcar bom hranil, nič več ne bom pil... Nič več, da boš lahko študiral... Kaj bi rad postal? Župnik?«

»Župnik že ne.«

»Zakaj ne? Pa učitelj?«

»Učitelj tudi ne.«

Jernejč ni videl, zakaj bi ne hotel biti miti župnik miti učitelj. Morda zato, ker bi bil rad sedlar, a očetu ni maral razdirati sanj.

»Prav imaš,« je rekel oče. »To mi je všeč. Zdravnik postani! Ali pa inženir. Inženir, to je nekaj! Zidal boš velike hiše in gradil mostove... Vsi se ti bodo odkrivali, imel boš denarja na kupe... Ko boš bogat, ali mi boš vrgel kak tolar?«

Jernejč je molčal. Morda je priki-mal, a oče tega ni mogel opaziti v temi.

»Ali mi boš dal kak tolar?« je ponovil vprašanje.

»Dal.«

»Saj sem vedel, da mi boš dal. Ti si dober otrok... Ne pričakujem mnogo... Za kak kozarec vina... Ker bom moral vsa ta leta stiskati, da boš študiral... Na stara leta me boš moral podpreti...«

Oče je umoknil. V duhu sem ga videl, kako se pijano smehlja predse in uživa v svojih sanjah. Morda se je tudi Jernejč nekam zasanjal. Očeto-ve besede, ki jih je bržkone govoril le v pijanosti, so mu dobro dele. Ostale so mu v srcu kot pomladno sonce...

Potem je nastala vojna in nas raztepla na vse vetrove. Tega ali onega nismo več našli, ko smo se vrnili domov. Pogrešil sem tudi Sedlarja. Nisem ga več srečaval na klancih ne v krčmi.

Po naključju sem izvedel, da je umrl že prvo leto vojne. Neke mrzle noči se je vračal iz krčme in obležal na cesti. Ni imej varuha, zakaj Jernejča je bila vzela k sebi neka sorodnica, da je hodil v šolo. Sedlar je dobil pljučnico in v vročinskih blodnjah zapustil svet in svoje sanje.

Kaj je postalo iz Jernejča? Ne vem. Moja pot je šla v svet in dečka nikoli več nisem srečal ne slišal o njem. Ostal mi je samo spomin.

Žabji zbor

Rega! Rega! Rega!
V mlaki dolgi sto pedi
naša pesem v noč doni!

Rega! Rega! Rega!
Kralja me volile smo,
vso vodo popile smo.

Rega! Rega! Rega!
Kralj je naš hudo bolan,
pojemo mu noč in dan.

Rega! Rega! Rega!
Hrbet reveža boli,
ranil se je do kosti.

Rega! Rega! Rega!
Zdravi rak ga modrijan,
pa mu ne izleči ran.

Rega! Rega! Rega!
Rak je hud in strašen mož,
hoče se mu žabjih kož.

Rega! Rega! Rega!
Hrbet kralju bi pokrnil,
rdeče ranice zašil.

Rega! Rega! Rega!
Vsak za kožo se boji.
Tudi v mlaki so skrbi!

Rega! Rega! Rega!

Pek Simon in peklenšček

Živel je svoje dni pekovski pomočnik Simon. Pri mnogih pekovskih mojstrih je delal že trideset let. Postaral se je in nazadnje je siromak ostal brez službe. Imel pa je ženo in otroke, zato so ga pričele mučiti hude skrbi.

Obiskal je vse pekarije daleč naokrog, a nikjer ga niso potrebovali. Ko je truden in žalosten stopal sam po cesti, se je nenadoma pred njim pojavil skrivnosten neznanec.

Bil je to lepo črno oblečen gospod s cilindrom na glavi in v fraku, s kozjo bradico in z zelenim bleskom v očeh. Na vso moč sladko je rekel:

»Kajne, vi ste pek Simon, ki išče službo? Jaz pa sem gospod Dinozavrič, po poklicu peklenšček. Toda ni se me treba bati, kajti sem pohleven in prijazen že po svoji naravi. Čeprav sem vrag, imam dobro srce in bi vas rad rešil vseh težav.«

Ko se mu je peklenšček odkril, je Simon na njegovi glavi resda opazil rožičke. A ni se vraga ustrašil, saj je že preveč bridkega doživel na svetu, da bi ga še kaj moglo preplašiti in razburiti. Zato je prav mirno vprašal:

»Kaj mi boste torej povedali, gospod Dinozavrič?«

»No, poslušajte! Znano mi je, da vas preganja nesreča, zato vam bom pomagati iz stiske. Toda najprej morava skleniti pogodbo. Ko jo podpisete, vam takoj izplačam sto cekinov. Ali se jih boste branili?«

»Močno bi jih bil potreben.«

»Seveda,« je zvito pomežiknil peklenšček in si pobožal bradico. »Mnogi peki tu okrog so že zapisani peklu, ker pečejo premajhne žemlje. Tu v bližini pa je neki pek Jakob, ki še vedno peče dovolj velike žemlje. Toda moj veliki peklenški poglavar se hoče za vsako ceno polastiti tudi njegove duše. Jakob je že v letih, zato ne kaže predolgo čakati. K njemu morate v službo! Ponudite se mu za prav nizko plačo, saj dobite dovolj denarja od mene! Potrudite se in prekanite ga, da bo pričel peči manjše žemlje!«

»Gotovo niso vsi vrage preveč prebrisani in marsikdo jih je že pretental,« si je mislil Simon. »Tudi jaz poizkusim...«

Hitro je Dinozavrič iz svoje suknje privlekel kos pergamenta in je pričel nanj pisati z gosjim peresom, ki ga je pomakal v odprto žilo svoje levice. Zeleno kri je imel, zato so bile zelene tudi črke:

POGODBA

Pek Simon obljublja vstopiti v službo pri peku Jakobu. Prizadeval si bo pripraviti ga do tega, da bo pričel peči dosti manjše žemlje. V nagrado za to mu gospod Dinozavrič ob podpisu te pogodbe izplača sto cekinov v zlatu, katerih prejem ta potrjuje. Kraj in datum.

Oba sta podpisala pogodbo in peklenšček je Simonu izročil vrečko svetlih cekinov. V roko mu je segel prijazno, a previdno, kajti na koncu prstov je imel ostre, zakrivljene nohte. Potem je kar v trenutku izginil, kakor da se je pogreznil v zemljo.

Pekovski mojster Jakob je bil že star in bolan. Imel je le mladega vajenca. Tožil je o slabih časih, ko ljudje pojedjo več krompirja in fižola kakor kruha.

Simon je stopil v njegovo službo za prav majhno plačo. Imel je dovolj denarja in njegova družina je zdaj bolje živela. Jakobu je obljubil, da mu bo pridobil novih odjemalcev, ki bodo pri njem kupovali vse več kruha. Vendar bo treba odslej peči dosti manjše žemlje.

»Manjše žemlje? To ni mogoče!« je ugovarjal mojster. »Potem jih bom prodal še manj!«

»Manjše žemlje bodo pač morale biti cenejše!« je rekel Simon.

»Hm! Pa poizkusimo!« se je vdal Jakob.

Tako je Simon hotel ukaniti vraga. Saj v pogodbi ni bilo nobene besede o tem, da bi žemlje ne smele biti cenejše, le manjše bi morale biti. Tale rogati Dinozavrič pač ni bil kaj dosti prebrisan.

Zdaj so se pri Jakobu pekle za polovico manjše žemljice. Prej se jih je dobilo po pet za groš, zdaj pa enajst za groš. In ljudje so hvalili to spremembo. Žemljice so bile lepo pečene, škrtale so pod zobmi in prijetno dišale.

Pa se je zgodilo, da je nekega dne stopil v pekarno peklenšček Dinozavrič. Že v izlozbi si je ogledal žem-

ljice in je zdaj pohvalil Simona:

»Imenitno! Tako majhnih žemelj še nikoli nisem videl! Ker ste tako hitro izpolnili pogodbo, vam hočem izplačati še sto zlatnikov nagrade. Pet žemljic pa ponesem s seboj v pekel, da z njimi razveselim našega velikega poglavarja pekla.«

Simon se je zasmejal, ko je vrag postavil predenj novo vrečko denarja. Dinozavrič pa je pohitel naravnost pred svojega mogočnega šefa. Ta je sedel v prostorni dvorani z ogromnimi peklenškimi pečmi. Tu je vladala vročina, da bi človek scvrknil v njej, vragom pa je bila seveda prijetna.

Na zlatem prestolu je sedel sam poglavar pekla, grozen po svoji satanski podobi, z režečimi zelenimi očmi, s parklji na kosmatih udih in debelim čopastim repom. Dinozavrič se mu je do tal priklonil in položil predenj pet žemljic rekoč:

»Takšne žemlje peče zdaj mojster Jakob!«

»Hohoho!« se je zakrohotal peklenški gospodar. »Jakob je že naš! Ti pa si svojo nalogo uspešno opravil. Zato te odlikujem z medaljo za peklenške zasluge in odslej se imenuj Dinozavrič Najuspešnejši! Eno teh žemljic oddaj v skladišče, štiri pa pogoltnem sam. Pojdi!«

S svojim čopastim repom je vražil še pobožal po glavi, to pa je veljalo za eno največjih poglavarjevih pohval.

Presrečen se je Dinozavrič napotil po dolgih hodnikih v oddelek skladišča, kjer so na deskah bile na tesno zložene žemlje, same premajhne žemlje. Pri vsaki pa je bil listek z napisom:

Tako majhne žemlje peče pek ta in v tem in tem kraju.

In ko je Dinozavrič videl, da manjših od Jakobovih žemljic tu sploh ni bilo, je bil še bolj zadovoljen s svojo prebrisanostjo.

Minilo je mesec dni, ko je peklenški poglavar dal poklicati Dinozavriča in mu ukazal:

»Pek Jakob je na smrt bolan in še danes utegne umreti. Stopi k njemu in mi privedi njegovo dušo! Ta je zdaj naša!«

Peklenšček je ves vesel pohitel na mojstrov dom. Ob postelji umirajočega je jokala njegova žena in mu prižigala svečo. Tu je bil tudi Simon.

»Po Jakobovo dušo sem prišel,« je dejal Dinozavrič. »Ta duša je bila naša, odkar je mojster pekel tako zelo majhne žemlje in si na ta način prigrabil krivične dobičke...«

»Ne!« je ugovarjal Simon. »Res smo pri nas pekli majhne žemlje, toda smo njihovo ceno za več kakor polovico znižali. Jakob je bil do konca poštenjak!«

»Kaj?« je zatulil peklenšček. »Potem pa vi, Simon, niste izpolnili podpisane pogodbe in ste lastno dušo napravili! Ha!«

»Nisem prelomil pogodbe! Da bi pa manjše žemlje ne smele biti tudi cenejše, o tem v pogodbi ni bilo besede. Gospod Dinozavrič, vaš trud je bil tokrat zaman!«

»Kako grdo ste me ukanili!« je zarjovel peklenšček in se popraskal za levim rožičkom na glavi. »Kaj mi poreče veliki poglavar? Zapravi sem

mu dve sto cekinov! O, vi prebrisani hudobnež!«

V hipu je izginil iz sobe, v njej pa je peklenško zasmrdelo po smoli in žveplu. In zunaj je grozansko zarobantil, kajti srečal se je z belim angelom, ki je prihajal po Jakobovo dušo.

V peklu pa je nad peklenščkom vzrojil njegov gospodar:

»Kje imaš dušo tistega peka, ki je pekel najmanjše žemlje?«

V solzah je ubog, vrag priznal svojo nesrečo in prosil za odpuščanje. A nič mu ni pomagalo. Poglavar je nad njim izrekel sodbo: »Za svojo nespametnost prejmi najprej petindvajset udarcev na zadnjo plat! Tvoje odlikovanje z medaljo za peklenške zasluge razveljavljam! Odslej se imenuj Dinozavrič Najneumnejši! Jemljem ti pravico hoditi med ljudi, dokler v peklenško blagajno ne vrneš onih dvesto cekinov, ki si jih brez koristi napravil. Odslej bo tvoja služba takšna, da boš dvanajst ur na dan nosil kurivo k peklenškim pečem. Odstrani se že izpred mene!«

In ga je s kopitom brcnil v zadnji del telesa, da je glasno zastokal. Potem so ga drugi vrage odveli pod težke batine.

Zgoraj na zemlji pa je po Jakobovi smrti Simon postal mojster in je še mnogo let v poštenju pekel žemlje.

PRISLA JE, PRISLA JE,
ZELENA POMLAD.
ZA NJO K NAM PRIHAJA
POLETJE
IN SONCE SE DVIGA
VISOKO, VISOKO,
DA KRAS NAM POGREJE.
NARAVA VESELA SE SMEJE,
KMETIČEK PA VRISKA,
KO ŽITO ZORI,
KO V MRAKU
SE KRES ZAGORI.

JUTRO

(STANA VINSEK)

IZ MRAKA VSTAJA NJIVA,
KO PREBUDI SE ZARJA
IN ZLATE ŽARKE ZLIVA
ČEZ GRICE IN ČEZ BARJA.

DIH SAPICE VZTREPEČE,
KO SNAME Z VEJ KOPRENO.
OB MORJU VIR ŠEPEČE.
DIŠI V KOPICAH SENO.

NEBESNI SVOD ZARDEVA,
ZARDEVAJO OBLAKI
IN V PRVE URE DNEVA
ODMEVAJO KORAKI.

PTIČ KROŽI NAD LIVADO.
ZASVETIJO SE KROVI.
ZA GORO JUTRO MLADO
POZDRAVLJAJO ZVONOVI.

Ilustr.: TATJANA SEGA

METKINA PENTLJA

Lahen vetrič je pozibaval metuljčka belinčka, ki je sfrfotal od marjetke do marjetke, vsaki nekaj pošepetal, se zaletaval v sončne pramene in se veselil sončnega dne. Povsod so ga radi imeli. Zdaj ga je vabil rdeči mak, zdaj modra plavica in zopet bahati regratov cvet. Še mala Metka, ki se je podila po travniku, si ga je zaželela. Z mrežico v rokah je tekala za njim, zdaj sem zdaj tja. Jezil se je mak, jezila plavica in godrnjala marjetka. »Ej, dekleč, vse nas boš pomendral. Čez travnik in polje, kar počez tečeš, ne paziš, ne gledaš, ne vidiš nič!«

»Hej, belinček!« se je oglasil mak, »Metki povej, naj teka pazljivo!«

»Po največji travi bosopeti,« se je hudoval regrat. »Pohodila nas bo,« je stokala mravlja.

Belinček je res sfrfotal k Metki,

da ji pove, da tudi rožce in mravlje rade žive.

Metka pa je zamahnila z mrežico in ujela belinčka. Oj, kako je posko-

čila od veselja. »Imam te, belinček, domov te ponesem in v sobico zaprem. Frfotal boš po oknu, po mizi in kotih.«

»Metka, Metka, izpusti me! Odrgneš mi krila, nič več ne bom lep; v sobi ne morem živeti, umrem! Travniki in polje, cvetje in gozd je moj dom,« je prosil belinček.

Metka ga je resno pogledala z velikimi modrimi očmi. »Spustim naj te?« je vprašala in se našobila.

»Če me spustiš, ti sfrfotam na glavo in imela boš lepo belo živo pentljo, blestečo v soncu, Metka, lepšo od svilene.«

Res je Metka izpustila belinčka in sedla v travo. V vetriču se ji je klanjalo cvetje: marjetke, zlatice, a s polja je prikimal rdeči mah in občudoval lepo, živo pentljo na Metkini glavi; vso v soju zlatih žarkov. Metka pa je sedela in ni več skakljala po travi.

šport - šport - šport

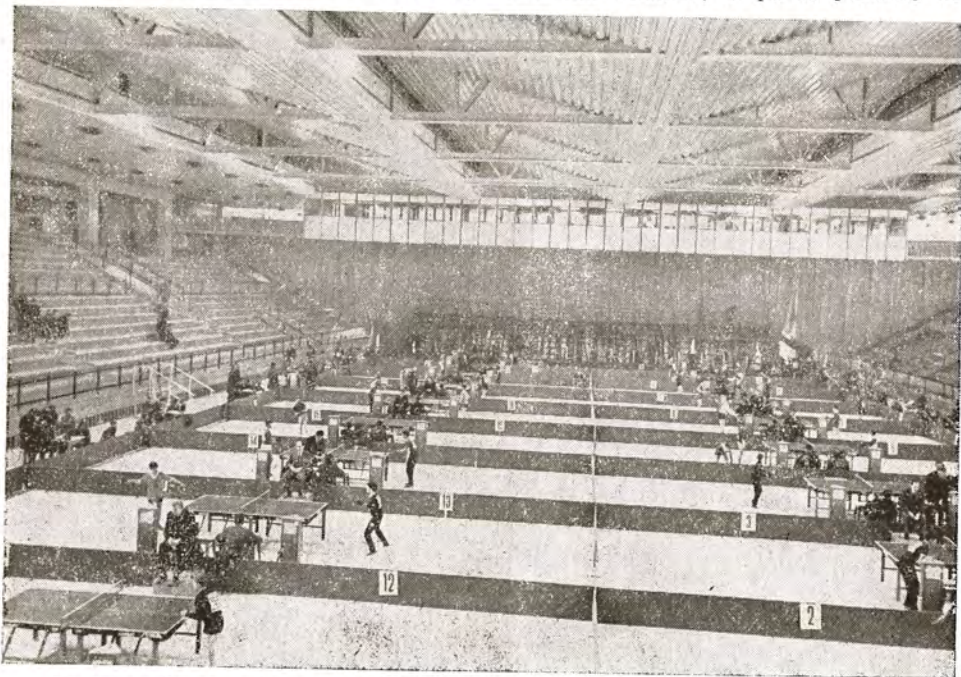

Slovenska prestolnica Ljubljana je bila v mesecu aprilu priča športnemu dogodku, kot še nikoli doslej: gostila je nič manj kot svetovno prvenstvo in sicer v namiznem tenisu ali, pig-pongu, kot mu pravimo bolj po domače. Prvenstvo so na kratko imenovali kar SPENT (svetovno prvenstvo v namiznem tenisu) in ta besedica je deset dni in še več označevala vse,

kar je bilo s prireditvijo v zvezi. SPENT je bil res velik športni dogodek. V veliki novi, nad 100 metrov dolgi športni dvorani v Tivoliju se je zbralo več sto tekmovalcev z vsega sveta: od Indijcev do Skandinavcev, od zamorcev do Japoncev, od Kitajcev do južnoamerikancev in še mnogo drugih.

Zanimivo je bilo videti pestro oblečene pripadnike raznih reprezentanc, zanimivo pa je bilo tudi videti, kako igrajo. Najbolj so se odlikovali Kitajci, za njimi pa so le malo zaostajali Japonci. Tekmovalci teh dveh narodov so tako silovito nabijali z žogico po zeleni mizi, da včasih opazovavec niti videl ni, kam je šinila bela celuložna kroglica. Skoraj nič slabše od svojih moških tovarišev niso igrala Japonke in Kitajke, ki bi brez dvoma premagale vsaj polovico moških udeležencev SPENTA.

Svojo reprezentanco so imeli na prvenstvu tudi Italijani, ki pa so ponovno do-

Pogled v športno dvorano, kjer se je odvijalo tekmovanje v namiznem tenisu

kazali, da je ta šport v Italiji le malo razvit, in so se uvrstili med zadnja moštva. Zelo lep uspeh pa so dosegli Jugoslovani, ki so imeli najboljše navijače prav v šolski mladini. Te je prišlo na prvenstvo včasih toliko, da ni bilo na tribunah za vse prostora, pa čeprav je tam mesta kar za 11.000 oseb.

Vecko, Korpa, Markovič, Pirčeva in drugi pa so se svojim navijačem tudi oddolžili za navijanje in vzpodbujanje: uvrstili so se celo med štiri najboljše reprezentance na svetu. Zato bo ostal SPENT mladim slovenskim ljubiteljem namiznega tenisa še dolgo v najlepšem spominu.

Pavletič Bojan

ZANIMIVOSTI iz filatelije

Miro P.

Hrošči

Lepa pomlad nas je zopet obiskala s svojo bogato pestrostjo barv. Vse poganja in brsti v novem življenju. Tudi hrošči se prebujajo in prihajajo na toplo sonce

Poglejmo jih nekaj na znamkah:

ROGAČ je naš največji hrošč. Posebno se ponaša z velikimi zgornjimi čeljustmi, ki so pri samcu podobne rogovju. Da lahko nosi tako rogovilasto rogovje, mu je glava velika in četrtooglasta. Rogač živi v hrastovih gozdovih in se hrani s sokom hrastovih mladik. Jajčeca znesne samica v trhla hrastova debela, kjer živi ličinka 6 let do popolnega razvitka. Samica je mno-

go manjša, s kratkimi čeljustmi in manjšo glavo.

Zelo lep hrošček je PLANINSKI KOZLIČEK, modro-pepelnate barve, s črnimi baržunastimi lisami in velikimi tipalnicami. Ta hrošč živi med rožami na pašnikih v lepem, pisanem planinskem svetu.

V družino brzcev prištevamo VIJOLIČASTEGA krešiča z neprijetnim vonjem in urnimi, dobro razvitimi nogami. Krešič je ropar, ker napada manjšo golazen, kakor polže, gosenice in gliste. Zato je koristen. Živi pod kamenjem, v mahu in pod drevesnim lubjem.

SVETILNIK

v Savudriji ali Žalborni

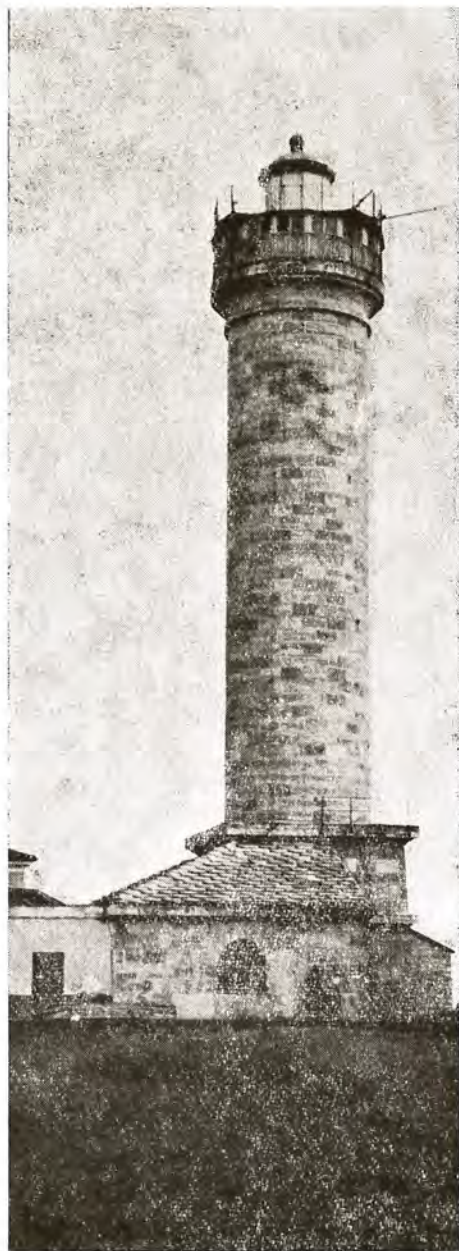
Menda že vsak učenec osnovne šole ve za Savudrijski rtič, ki ob zahodnem koncu Tržaškega zaliva sega globoko v morje. Gotovo bi marsikatera ladja v viharni noči butnila ob ostre skale rtiča, če ne bi prav na njegovi konici stal že več kot 150 let znameniti savudrijski svetilnik, ki sodi med najstarejše in najlepše svetilnike na Jadranskem morju.

Svetilnik so začeli graditi leta 1817. Leto kasneje, in sicer točno dne 17. aprila, je prvič zasvetil in od takrat dalje utripa njegova luč noč za nočjo in opozarja ladje na varno plovbo skozi Tržaški zaliv.

Svetilnik je zgrajen iz belega istrskega kamna in je visok 36 metrov. Od tal do vrha svetilnika vodi 147 stopnic. Kljub temu da se ob svetilnik zaletavajo morski valovi že več kot poldrugo stoletje, je videti še vedno kot nov. Ko je bil svetilnik zgrajen, niso še poznali elektrike. Za razsvetljavo so uporabljal olje in plin. Ze dolgo let pa pošilja svetlobo preko morja električna luč. Vsakih deset sekund se zasveti luč v temo, po treh svetlobnih signalih pa miruje tri minute. V viharjih in temnih nočeh, ko mogočni valovi butajo ob čeri savudrijskega rtiča, pa daje zvočne signale tudi sirena. Svetlobne znake je zaznati še v daljavi 45 kilometrov.

Poleg svetilnika stoji poslopje, v katerem stanuje s svojo družino stari svetilničar Bruno Maurel, vnuk Luigia Maurela, ki je bil prvi čuvaj savudrijskega svetilnika. Bruno Maurel je francoskega porekla. Njegovi pradedje so prišli iz Francije in se naselili v Savudriji v začetku 19. stoletja, kmalu po francoski revoluciji. Ded sedanjega čuvaja je prevzel svetilnik v varstvo, ko je še deloval na plin. Leta 1824 je stari Luigi Maurel prejel od luške Kapitanije v Trstu dekret, s katerim je bil imenovan za svetilničarja v Savudriji. Maurelovi skrbno hranijo ta dokument in ga radi pokažejo radovednemu obiskovalcu svetilnika.

M. J.

Moderna velemesta

Vsi vemo za zakon narave, da iz malega raste veliko. To velja tudi za človeška bivališča. Iz samotnih kmetij nastanejo zaselki, iz zaselkov vasice, iz vasi trgi, iz trgov mesteca, iz mest pa velemesta z več sto tisoč ali celo več milijoni prebivalcev.

Velemesta so poznali že v starem veku. Prastari Babilon je bil prav tako velemesto kot starokitajski mesti Nanking in Peking, dočim za večno mesto Rim vemo, da je imel v letu 0 milijon prebivalcev.

Danes poznamo nad 40 milijonskih velemest, 10 velemest, ki imajo nad 2 milijona, 6 velemest, ki imajo nad 3 milijone in 2 velemesti, ki imata nad 4 milijone prebivalcev. Največja velemesta na svetu so: Pariz, Moskva, Sanghaj in Chicago, ki imajo nad 5 milijonov prebivalcev, Tokio, ki jih šteje nad 7 in London v katerem živi 8 milijonov ljudi. Največje velemesto na svetu je ogromni New York z nad 12 milijoni prebivalcev, tj. mnogo več, kot jih premore vsa avstralska celina.

Zaradi vedno večjega števila prebivalstva, ki se posebno v zadnjih stoletjih hitro množi, se nam v bližnji bodočnosti

obetajo orjaška velemesta, saj se z bližnjimi okoliškimi mesti pa tudi velemesti že zdaj zlivajo v nepregledna in hrupna človeška mravljišča — takozvane megapolise.

Taka mesta groze, da se bodo s svojimi stavbami in neštetimi ulicami — pri čemer bodo štela več deset milijonov prebivalcev — prekrila cele pokrajine in pri tem uničila vsako sled narave na zazidnem področju ter iz prejšnjih zelenih površin napravila grozljivo in ubijajočo betonsko džunglo. Človek, ki je neločljiv del narave, se v takem civiliziranem okolju nikakor ne bo mogel dobro počutiti. Zato se odgovorni ljudje in gradbeniki že danes močno trudijo, da bi nekako zavrti pošastno iztezajoče se lovke velemestnih polipov. Zavedajo se, da bodo morali organizirati in urediti ta neizmerna ljudska naselja tako, da bodo vrnili ljudem izgubljeno naravo, predvsem pa mir, ki ga je moderni človek — jetnik mrzlega betona in truščja milijonov in milijonov avtomobilov ter črnih saj iz neštetihih tovarniških dimnikov — še najbolj potreben.

A. V.

POMENEK O VODI

Sedem desetih našega planeta pokriva neizmerno vodovje. Zato lahko mirno rečemo, da je voda, ki je v bistvu spojina dveh delov vodika in enega dela kisika, med najbolj razširjenimi spojinami na Zemlji. Računajo, da je vse vode na našem planetu nad 1300 milijonov km³ (t. j. v oceanih, morjih, jezerih in rekah), čeprav pri tem ne upoštevamo ledu, snega in oblakov, kar tudi predstavlja vodo, dasi v drugačnem trdnostnem stanju. Voda je za življenje prav tako potrebna in nujna kakor zrak ter sestavlja dobršen del organizma vseh živih bitij. Nekatere rastline in njihovi sadeži (posebno povrtnine in sadje) imajo 90 in še več od-

stotkov vode, nekatere živali pa so celo 98 odstotno sestavljene iz vode (n. pr. morske meduze). Tudi človeško telo vsebuje nad polovico vode in to tem več, čim mlajši je človek. V možganih je nad tri četrtine vode, v kosteh pa komaj slaba tretjina. Medtem ko vzdrži človek ob sami vodi nekako dva meseca, more živeti brez suhe hrane in vode komaj dva tedna. Če organizem izgubi nad eno petino vode, povzroči to neogibno smrt. Odrasel človek potrebuje dnevno okoli dva litra vode, ki jo dobi delno v pijači, delno v hrani. Računajo, da potrebuje in porabi sodobni kulturni človek zase dnevno od 150 do 250 litrov vode. Največ vode porabijo

velemesta, kjer živi na sorazmerno majhni površini ogromno število ljudi. Petmilijonski Pariz porabi dnevno nad milijardo in četrto litra vode. Zaradi hitrega naraščanja prebivalstva na svetu obstoja nevarnost, da bo primanjkovalo vode v bodočnosti. Najboljša voda je studenčnica ob izviru, vendar ne sme biti mrzlejša od 7° in toplejša od 11° C. Voda nam služi za pripravljanje hrane, za vzdrževanje osebne čistoče in čistoče naših bivališč, po njej plovejo parniki, voda nam žene orjaške turbine v hidroelektrarnah, z njo namakamo vrtove in polja, gasimo požare in jo v obliki pare uporabljamo v parnih strojih (lokomotivah). Preobilica vode

— poplava in pomanjkanje vode — suša, terjata vsako leto veliko človeških žrtev. Voda nastopa v najrazličnejših oblikah: v obliki pare in lepih oblakov, v obliki tekočih voda in valujočih morij, v obliki dežja, toče, snega, rose in megle ter v obliki ledenih rož na oknih in čudovitih snežnih kristalov. To so prekrasne zvezdice, tako čudovitih oblik in vzorcev, da si težko zamislimo kaj lepšega. Doslej znanih različnih snežink poznamo približno 10.000 in obstoje celo posebni albumi, kjer obstoje fotografije — seveda povečane — teh kristalov, katerim se mora čuditi še tako velik umetnik.

A. V.

M. S.

ČRNI MUREN

Črni muren,
si kaj uren?
Pridi, pridi ven na plan!
Spet je tu pomladni dan.

Vabi sončni žar te zlati,
zbor marjetic tu na trati.

Oj, ne bodi, no, zaspan!
Pridi, pridi ven na plan!

Črni muren, bil si uren!

Zgodaj že si zunaj bil,
sončnih žarkov se napil,
a od njih pijan, omoten
zlezel spet v svoj stan temoten...

Pa se strezni kmalu zdaj,
nam na gosli zaigraj!...

Ilustr.: LEON KOPORC

ZLATA VIDACEK

Ilustr.: KLAVDIJ PALČIČ

Začarani čevlji

Spomladi so jutra še vedno hladna in sveža. In marsikdo med vami reče v takem jutru mami:

»Mama, zbudi me malo kasneje, potem bom pohitel in prišel do zvonjenja v šolo. Zakaj bi le stal v mrazu pred šolo na dvorišču.«

In potem je zjutraj po hiši prava dirka.

»Kje so nogavice, kje srajca, svinčnik, risalni blok...« je slišati menda v slednji hiši, kjer so šolarji. V šolo pritečejo potem navadno v zadnjem hipu, sopejo in oddihujejo si v klopi še dobre pol ure. Potem so, kajpak, usta suha in učenci prosijo učiteljico, naj jim dovoli piti vodo. Učiteljica pa zadihanih otrok ne pusti iz razreda in tako mine prve pol ure v pogovoru. Dogajajo pa se še bolj nenavadne stvari.

»Joj, samo čevlje še obujem, pa bo. Menda ne bom zakasnil,« je nekega jutra vzdihoval mali Boro. Počepnil je, da bi zavezal vezalko in kar spotoma odgovarjal mami na različna vprašanja.

»Ali naj ti dam ravnilo v torbico?«

»Daj!«

»Nalivno pero?«

»Tudi.«

»Kaj pa računski zvezek?«

»Da, tudi zvezek mi daj, prosim... Na svidenje!« In že je stekel Boro s torbico pod pazduho. Do šole ni daleč, toda časa je zelo malo in mora zato teči na vso silo.

V šolskem dvorišču je Bora ustavila Milena.

»Hej, Boro, kako pa si se obul? En čevljev imaš črn, drugega pa rjava!« In se je sladko zasmejala.

Boro je pogledal svoje čevlje, v hipu obrnil šoli hrbet in zdiralj domov.

»Vidiš mama, neprestano govoriš, pa sem obul različna čevlja,« je Boro nejevoljno brundal in se hitel preobuvati. Tedaj pa mu je pod nos nekaj silno lepo zadišalo. Po vaniliji... Da, mama je ravnokar iz-

vlekla iz pečice lepo rumeno zapečene piškote.

»Mama, mi daš, prosim, enega,« je rekel Boro.

»Boš raje potem, ko se vrneš iz šole, zdaj so še vroči,« je rekla mama.

»Oh, samo enega, mama.«

Kar spotoma je Boro smuknil piškot iz pekača, ga medtem ko je hi-

tel iz hiše, predeval iz dlani v dlan in do šole pogrizel vsega. V klop je sedel v trenutku, ko je zazvonilo in se je na pragu razreda pokazala učiteljica. Prva šolska ura se je začela. »Boro,« se je tedaj tiho oglasil sošolec na Borovi desni strani, »obul si en črn in en rjav čevljev. Kam pa

si gledal?« In sošolec se je pritajeno zasmeljal v pest.

Boro je pogledal pod klop in videl, da je obul spet napačne čevlje prav tako kot prej.

»V piškote sem gledal,« je zašepetal Boro sošolcu in se zazrl v učiteljico.

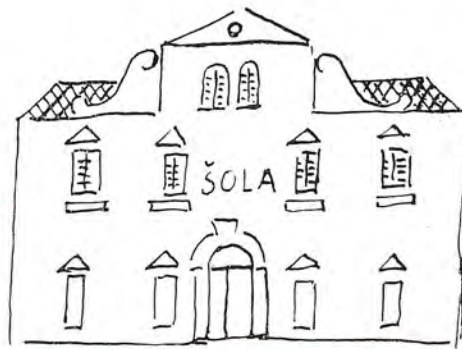
VOJAN ARHAR

Ilustr.: RUDOLF SAKSIDA

Počitnice

SOLE JE ŽE ZDAVNAJ KONEC,
TRUDEN DREMLJE ŠOLSKI ZVONEC,
STARA URA SE NE GANE,
PRAZNE ŠOLSKE SO SOBANE.

CRNA TABLA TIHO STOKA,
GOBA SE ZA TABLO JOKA,
RAZMETANA BLEDA KREDA
SAMA PO KLOPEH POSEDA.

PROČ JE ZLAT OTROŠKI SMEH,
PRAH POLEGA PO KOTEH,
TIHO BRUNDA MUSJI ROJ:
»ŠOLA ŠLA JE V POKOJ!«

NEŽA MAURER

Ilustr.: BOŽO KOS

Gozdni škrati

Živi fantki — gozdni škratki
so pomladi šli naproti.
Cvetke so na pot sadili,
da bi našli pot nazaj.

In sedaj med listjem, mahom,
vse po širnem, temnem gozdu
cvete rožnobeli teloh,
kaže škratkom pot domov.

DANILO GORINSEK

Objestni jež

Noč je zavila hosto v črn pajčolan. Nikjer ni bilo slišati niti glasu, ko da je daleč naokoli vse pomrlo in ni nikjer nobenega živega bitja. Le majhen, plitev potoček je srebrno žuborel svojo skrivnostno pesmico v gluho noč. V njegovi bližini se je potikal čemeran jež. Bil je jezen in je potihem godrnjal zaradi martinčka, ki si ga je bil izbežal izpod nekega kamna, pa mu je bil pred nosom popihal — nesnaga grda! Samo rep mu je pogoltnil, pa martinček se požvižga nanj, saj mu v kratkem zraste na novo!

Tedaj se je jež hipoma ustavil. Nekje v daljavi je bila zalajala lisica. Nato je nekaj zabrundal v svoj smrček in nadaljeval svojo pot. Tudi potoček je bil slišal, kako je lajala lisica. Hotel je posvariti ježa in mu je hitro zažuborel:

»Ježek, hitro v skrivališče,
plena si lisica išče!«

Ježku pa ni bilo mar za to svarilo in se je v svoji objestnosti še porogal zaskrbljeno žuborečemu potočku:

»Mar je meni za lisice,
ježek zleze pod bodice!«

Spet je zavijala lisica. Tokrat že čisto v bližini. Spet je prisluhnil in spet se je prezirljivo namrdnil ter jo mahnil dalje po gozdu, ko da je lisica — polž, ki ujame ježa o svetem Nikoli... Potoček ga je spet posvaril, tokrat še bolj proseče:

»Kar sem rekel, ne pozabi,
sicer te lisica zgrabi!«

Ježa pa je še vedno držala trmasta objestnost. Zdaj že kar nejevoljen, je ostro zabrusil potočku:

»Kaj sitnariš le tako,
zase brigaj se samo!«

Lisičje lajanje je bilo slišati vedno bliže. Jež pa je počasi drsel skozi hosto, objestno in trmasto in se je delal, ko da sploh ni bil slišal žuborečega potočka. Le temu je bilo žal ježka. In tako ga je bistri in čisti potoček posvaril poslednjič:

»Če ne ubogaš me takoj,
konec bo ta hip z teboj!«

Jež se je ravno pripravljaj, da bi spet kaj zabrusil potočku, kar se je znašla pred njim lisica. Brž je zlezal pod bodice. A lisica je bila bolj premetna od njega. Za bežen hipec je premišljevala, kako bi prišla ježku do živega, nato pa je začela bezati bodeči klobčič s prednjimi tacami proti potočku...

Zdaj je objestnega ježka bliskoma prešinilo, kako prav je imel pošteni potoček, ko mu je zažuborel poslednje svarilo:

»Če ne ubogaš me takoj,
konec bo ta hip s teboj!«

Toda po toči je prepozno zvoniti! Lisica je bila ubogega ježka že pribezala do potočka. Poiskala je v njem tisti kraj, kjer je bil najbolj plitev. Tam je lisica — premetenka zvalila ježka v vodo. Klobič se je razvil, ježek je zlezal izpod bodic in že je po njem — šavsnila lisica.

Ilustr.: KLAVDIJ PALČIČ

Čebela je pomagala zajčku

(ČEŠKA NARODNA)

Nekoč zgodaj zjutraj je zajček šel na polje in se je do sitega najedel zelja. Potem se je napotil domov. Toda močno se je začudil, ko je našel vrata v svojo hišico zaprta.

Zajček je zaklical: »Kdo mi je zaprl hišo? Kdo je v njej? Odpri! Hočem v svojo hišo! Buh, buh, buh!«

Nekdo je iz hiše odgovoril: »Odslej bom v tej hiši jaz stanovala! Tukaj mi je všeč! Jaz sem — koza rogata! Kdor pride do mene, ga raztrgam. Tudi tebe!«

Zajček se je koze bal. Zbežal je in poiskal prašička. Ta ga je vprašal: »Kam hitiš, zajček?«

Zajček je odgovoril: »Šel sem na polje nad zelje. Ko sem se vrnil domov, sem našel vrata zaprta. V moji hiši se je naselila koza rogata. Bojim se je, bojim se je. Prašiček, pojdi ti in jo preženi iz moje hiše!«

Prašiček pa je rekel: »Dragi zajček, tudi jaz se koze bojim.«

Zajček je tekel dalje in je srečal psa. Ta je vprašal: »Kam, zajček?«

Zajček je odgovoril: »V moji hiši se je naselila koza rogata. Pes, pojdi ti in jo preženi iz moje hiše!«

Pes je dejal: »Dragi zajček, tudi jaz se koze bojim.«

Zajček je tekel in tekel. Zagledala ga je čebela. Zaklicala mu je: »Kam se ti tako muči, zajček?«

Zajček je rekel: »V moji hiši se je naselila koza rogata. Bojim se je.«

Čebela je odgovorila: »Dragi zajček, jaz ti kozo preženem iz hiše!«

Zajček je dejal: »Dobra čebelica, ti si premajhna, da bi mogla iz moje hiše pregnati kozo rogato!«

Čebela pa ni odnehala: »Prežene: njo! Jaz se nič ne bojim koze rogate!«

Odletela je k zajčkovi hiši in zaklicala: »Kdo je tam? Odpri mi! Bz, bz, bz!«

Koza je zameketala: »V tej hiši stanujem zdaj jaz, koza rogata. Tebe, čebela, se prav nič ne bojim.«

Čebela je zletela v hišo skozi okence. Z želom je pičila kozo v uho.

Koza je zakričala: »Me, me, me!« Odprla je vrata in zbežala.

Zajček je veselo zaklical: »Hvala ti, čebelica! Majhna si, a premagala si veliko kozo rogato! Zopet sem doma v svoji ljubi hišici!«

Prva čebela

Pribrenčala, priletela skozi okno je čebela. Nič ni vprašala, kar sedla je na mizo in pojedla, kar je Naceku ostalo, kar od brade mu je palo, ko se z medom je gostil.

In že spet je odbrenčala, niti »Hvala!« ni dejala, nekam v breg je odletela prva letošnja čebela. Za spomin pa je pustila, kar so pela njena krila: Spet prišla je k nam pomlad.

Ilustr.: KLAVDIJ PALČIC

DANILO GORINSEK

ŽABJI SVET

ŽABA SKOČI — HOP — IZ MLAKE,
HITRO VZAME POT POD KRAKE:
ZDAJ POROMAM PREK SVETA,
OH, NAJHUJE JE DOMA!

KOMAJ SKOČI — ŽE OBSTANE,
TRDA VSA SE KOMAJ ZGANE:
O STRAHOTA, O PREPLAH —
TAM JE ŠTORKLJA, ŽABJI STRAH!

TRIKRAT ŽABA SPROŽI KRAKE,
ŽE SE SKRIJE SREDI MLAKE,
VEČ NE ROMA PREK SVETA —
OH, NAJBOLJE JE DOMA!...

OB 20-LETNICI OSVOBODITVE

Moj očka je preživel vso vojno daleč od doma. Ze leta 1938 je šel k vojakom v Aquilo. Tam je ostal eno leto. Nato je moral iti v Albanijo in je sodeloval v vojni z Grčijo. Celo zimo je preživel na fronti v gorah. Po končani vojni z Grčijo je šel v Crno Goro in je bil tam, ko je Italija kapitulirala. Od tam je zbežal s tremi Slovenci k partizanom. Ponoči je preplaval široko reko. Sodeloval je v mnogih borbah v Bosni in Hercegovini. Osvoobodili so tudi Sarajevo in šli naprej v Slovenijo skozi Kočevje in so prve dni maja 1945, po dvodnevni borbi, osvoobodili Postojno. Sli so za Nemci v Rakek, Logatec, Vrhniko; pri Horjulu so izvojevali zadnjo veliko bitko. Nato so osvoobodili še Ljubljano in so, ko so prišli v Lasce, z velikim veseljem zvedeli, da se je Nemčija predala in da je vojne konec.

V vseh tistih letih je moj očka pretrpel mnogo mraza in lakote, čeprav so mu dobri ljudje mnogo pomagali. Doma niso več kot dve leti vedeli, kje se nahaja in če je sploh še živ. Medtem mu je umrl tudi oče. Končno je bilo tudi vojne konec in moj očka je zelo ponosen, da je tudi on sodeloval pri osvoboditvi svoje domovine.

Rauber Petrica
učenka IV. razr. osnov. šole na Opčinah

OB 20-LETNICI OSVOBODITVE

Večkrat mi oče pripoveduje, kako je bilo v času vojne.

Ko je imel devetnajst let, so ga fašisti z drugimi vred odpeljali v Aquilo, kjer je bil pri Battaglione speciale. Tja so jih odpeljali, zato ker Slovencem niso zaupali. Ko so dospeli v Aquilo so se jih domačinke izogibale, ker so mislile, da so uporniki. Čez nekaj dni pa, ko so videle, da so delavni, so jih prosile, naj jim pomagajo pri kopanju, sejanju in pri drugih poljskih opravilih. Tako so se jim privadile in so jih imele rade kakor sinove.

Čez nekaj mesecev je prišlo sporočilo, da se bodo odpeljali v Kalabrijo, v mesto Catanzaro. Ob odhodu iz Aquile so jim domačinke prinesle razne jedi, oblačila in nekaj denarja. Tugi v Kalabriji niso dolgo ostali. Nekega pomladanskega dne so se skrivoma odpravili iz Catanzara. Hodili so po apeninskih travnikih, dolinah in poljih. Jedli so samo sočivje in zelenjavo, ki so našli po njivah. Hodili so štiri dni in štiri noči. Po tako dolgi poti so končno prišli do partizanov. Pridružili so se jim in se nato odpravili proti domu. Po dolgi poti so končno prišli domov k ženam, staršem in drugim sorodnikom.

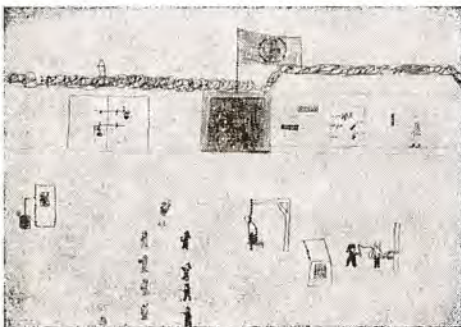
Sosič Irena
učenka IV. razr. osnov. šole na Opčinah

RIŽARNA

Ko me je prišel očka iskat v šolo, mi je povedal, da greva v rižarno. Tam sem videl župana tržaške občine, ki me je pozdravil po slovensko. Nato je bil govor. Nestrpno sem čakal, da se govor konča, ker sem vedel, da bom šel gledat celice. Ogleдал sem si jih samo skozi okno. V teh celicah je pomrlo mnogo naših ljudi. Stal sem na ostanku peči, v kateri so sežigali partizane. To peč so Nemci minirali pred prihodom Angležev in Amerikancev. Razstrelili so jo zadnje dni aprila pred dvajsetimi leti. Tiste dni so se enote jugoslovanske vojske skupno s tržaškimi uporniki borile proti fašistom in Nemcem ter jih premagale. Prvega maja so bili boji končani. Naešmu mestu je zasijala svoboda. Ponosen sem, da pripadam malemu slo-

venskemu narodu, ki je žrtvoval toliko sinov za lastno svobodo in svobodo vseh.

Davor Pečenko
učenec II. razr. osnov. š. pri Sv. Jakobu

**DRAGI PISATELJ IN PESNIK
G. DANILO GORINŠEK!**

Dne 19. februarja t. l. ste slavili šestdesetletnico svojega življenja. Ob tej priliki Vam vsi učenci in učenke osnovne šole v Sempolaju pri Nabrežini voščimo vse najboljše in Vam obenem želimo, da bi še dolgo živeli ter zvesto kot doslej sodelovali pri našem mladinskem listu Galebu.

Sporočamo Vam tudi, da nam je uredništvo Galeba poslalo Vašo fotografijo z Vašim lastnoročnim podpisom. Fotografijo smo obesili na častno mesto med slike drugih slovenskih pesnikov in pisateljev. Lepo Vas pozdravljajo

učenci in učenke V. razreda
osnovne šole v Sempolaju

PRIPOMBA UREDNIŠTVA: Zgornje pisemce smo prejeli prepozno, da bi ga lahko objavili v šesti številki Galeba, zato ga objavljamo danes. Istočasno sporočamo vsem našim mladim naročnikom, da se naš dolgoletni sodelavec g. Danilo Gorinšek najpristrčneje zahvaljuje za čestitke in želje, ki so bile o priliki njegove šestdesetletnice objavljene v 5. številki Galeba.

DRAGI GALEB!

Kot mnogi drugi učenci sem tudi jaz naroden na Galeba. Sedaj sem že precej časa v bolnišnici v Valdoltri pri Kopru. Tu obiskujem tudi šolo. V tej šoli, ki je v bolnišnici, se učimo isto kot v normalni šoli. Obiskujem peti razred. Učim se zelo rad, le matematika mi dela preglavice. Rad rešujem uganke in križanke, ki so priobčene v vsaki številki Galeba. Doslej sem bil preveč boječ in nisem poslal še nobene rešitve.

Tudi tu smo željno čakali na prihod pomladi. Končno smo jo le pričakali in za pomladne dni sem pripravil naslednjo pesmico:

»Čiv, čiv, čiv!« Tako veselo
poje v hladni še pomladi,
da se mi srce je ogrelo,
ko šel po tihem sem poljani.

Kaj veseli svat pozvanja,
ki pregnal skrbi je moje?
On nam lepši čas naznanja,
ko nam o cvetoči Vesni poje.

Igor Sancin
učenec V. razr. v bolnišnici Valdoltra

V BOLNICI

Prejšnji mesec sem bila v bolnici. Neke nedelje zvečer sem začutila bolečine v trebuhu. Večerjala sem zelo malo, toda ponoči sem bljuvala. Naslednje jutro me je mama peljala k zdravniku. Morala sem takoj v bolnico. Prvi dan mi je bilo zelo dolgočas. Potem sem si našla neko prijateljico, da sva lahko kaj poklepotali. Drugo jutro so me že operirali. Ničesar nisem čutila, ker sem dobila injekcijo v roko. Ko sem se zbudila, sem bila samo zelo trudna in tako rada bi bila spet doma! V bolnici sem ostala pet dni. Mama in očka sta me prihajala obiskovat in tudi teta je prišla. Ko sem se vrnila domov, sem bila zelo vesela.

Denise Vodopivec
učenka III. razr. osn. š. v Barkovljah

MOJA SESTRICA

Moja setrica se imenuje Vida. Ima kostonjeve lase in je za svoja leta precej velika. Stara je sedem let in hodi v prvi razred osnovne šole. V šoli je pridna. Kadar gre spat, mora imeti pri sebi blazinicco, na katero položi svojo punčko. Rada se igra kot Indijanec ali pa kot kavboj. Za konja ji služi palica, ki jo dene med noge. Igra se s sosedovim Markom in se večkrat z njim tudi skrega. Vendar sta takoj spet prijatelja.

Sestrica je tri leta mlajša od mene. Imam jo zelo rada.

Legiša Alenka
IV. razr. osnov. šole v Devinu
Devin, 30. marca 1965

Sempolaj, 2. 4. 1965

DRAGI GALEB!

Pišem Ti, kako sem se nekoč prestrašila zaradi martinčka.

Nekega poletnega dne sem šla z bratom v gozd. Tam sva nabirala beluše (šparglje). Ko sva jih nabrala, sva sedla pod grm v travo in jih začela zbirati v šopke. Naenkrat sva zaslišala močno šumenje. Takoj sem poskočila in bistro gledala, kaj je. Moj bratec je kričal: »Kača, kača!« Jaz nisem videla ničesar. Ko je zašumelo prav pod mojimi nogami, sem zagledala martinčka. Sedaj sva se nekoliko pomirila. Toda nisva več sedla h grmu, temveč pobrala sva beluše in odhitela domov.

Doljak Nadja
učenka III. razr. osn. šole v Sempolaju

MAJSKA JUTRA

Kako so lepa majska jutra pri nas doma! Pred hišo raseta dva stoletna hrasta, na dvorišču pa stoji visoka robinija. Se preden pokuka sonce izza hruba, se zbude ptički, ki domujejo na našem drevju. Med prvimi se oglasi kos in nam zažvižga svoj jutranji pozdrav. Nato pa zažvrgole siničke. Ne vem, koliko jih gnezdi na hrastih, vem pa, da jih je veliko.

Pa začne ena: ci-ci-ban, ci-ci-ban. Kmalu se oglasi druga, nato tretja in lahko sledimo, kdaj poje ena, kdaj druga. Njihovi glasovi niso vedno enaki. Včasih se zdi, da se jim mudi in tedaj komaj sledimo njihovem zlogovanju. Včasih jih sredi vzklitja kaj zmoti in tedaj slišimo le cici... A to traja le trenutek, nato se zopet oglast mladostna pesem v »pravi obliki«. Pa saj vam tega ne morem tako lepo povedati, kakor je v resnici. Mnogokrat sem si želela, da bi imela magnetofon in da bi lahko posnela na trak to čudovito pesem.

Med siničji zbor se krade zbor vrabcev. Ti se derejo in bi gotovo hoteli preglasiti veseli ci-ci-ban, pa ne gre! Siničke vedno odnesejo zmagi.

Od naše hiše proti jugu, kjer je proga stare železnice, ki je vezala Trst z zaledjem, se pa razprostira lep gozdič. V tišini ranega jutra se sliši od tam nežno žvrgolenje slavčka. Vso noč je pel svojo pesem, zjutraj zažvrgoli še soncu pozdrav, nato utihne.

Naenkrat se oglasi zamolkel ku-ku. Kukavica se spreletava po drevju, saj slišimo njen klic zdaj tu, zdaj tam. Zdi se mi, da sta celo dve. Ena poje z višjim, druga z nižjim glasom.

Kosov je v gozdičku nič koliko. Zvrgolijo, kakor da bi tekmovali, kdo bo dalje časa vzdržal, kdo bo glasneje in lepše pel. Tudi ščinkavci nočejo zaostajati, ščinkajo in ščebetajo, da je veselje!

Vse to petje se zlija v močen zbor. Zdi se, da pojata tudi zemlja in nebo. Skoda le, da se v vso to lepoto vmeša drdranje kamionov in avtomobilov.

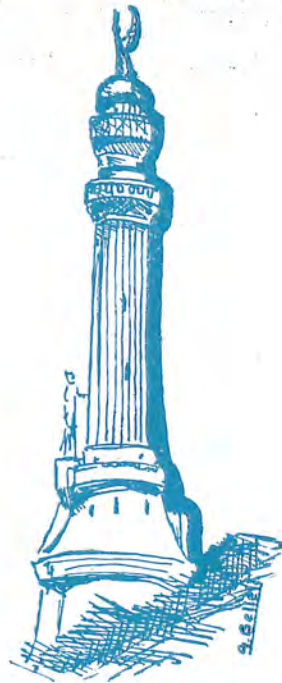
Ingrid Kalan
II. b razr. Enot. sred. šole pri Sv. Jakobu

NAŠ PSIČEK

Pri naši noni imajo lepega psička. Imenuje se Sultan. Ko pridem iz šole, mi pri-teče naproti.

Psiček je sive barve. Njegov gobček je črn. Z repkom neprestano miga. Vedno čepi pri vratih. Vsi ga imamo radi.

Legiša Vida
I. razr. osnov. šole v Devinu

NA SVETILNIKU

V ponedeljek, 10. maja, smo šli na sprehod k svetilniku, da bi si ga lepo ogledali.

Pred svetilnikom smo videli dva izstrelka. Zvedeli smo, da je bil svetilnik zgrajen leta 1927. v spomin padlim mornarjem v prvi svetovni vojni. Visok je 82 m in ima 258 stopnic. Videli smo tudi luč, ki nam sveti ponoči. Ta luč je iz dragocenega kremena in je vredna 1 milijardo — 200 milijonov. Darovali so jo Angleži v spomin na 1. svetovno vojno.

Na vrh svetilnika smo se peljali z dvigalom. Od tam smo imeli krasen razgled na morje, mesto in okolico. Opazovali smo, kako je vlačilec vlekel ladjo iz pristanišča. Na morju je bilo polno barčic.

Sprehajali smo se tudi po vrtu okrog svetilnika. V njem rasejo iglavci, ki sedaj poganjajo. Ko smo se obračali na desno in levo, da bi še kaj videli, smo opazili na vrtu verigo ladje Audace in na svetilniku sidro iste ladje. Zelo smo bili veseli tega izleta.

Cijan Damijan, Pertot Sandro,
Cernivenc Tatjana, Licia Furlan,
Scheimer Erika
učenci II. razr. osn. šole v Barkovljah

KJE...?

V zemljici se rožice rodijo,
na vejici zeleni ptičke čepijo,
in žvrgolijo.

Na travniku deklica skače,
na vrvi visijo raztrgane hlače.

Po cestah avti drvijo,
v zibelkah dojenčki ležijo,
na nebu je sonce topló
v sodčku pa vince sladkó.

PESMICA O MUCKI

Glej, moja mucka je tam,
z njo se rada igram.
Njen kožušček je siv in rjav,
večkrat pravi: »Mjav, mjav!«

Moja mucka Keti je mlada,
ona prede prav rada.
Vsi jo imamo radi,
čeprav se kdaj jezno
okoli nas zapodi.

Lavra Pertot-
učenka III. razr. osn. š. v Barkovljah

NAŠA ZBIRKA

V našem razredu imamo mnogo slik, risbic, cvetic in še marsikaj. Razred ima štiri okna in na njih so cvetlični lončki. Ob steni so mizice, na katerih je posebna zbirka. V tej zbirki so: žitarice, stročnice in druge rastline. Koruza, ječmen, rž, oves, pšenica in ajda so žitarice. Grah, bob, fižol in leča so stročnice. Potem imamo še razne dišave, čaje, semena, kavo, kakav, sladkor, pinjole, rozine, sol, česen, brin, med, sir, suhe slive, mleko v prahu, kuminovec. Mi sami smo sodelovali pri tej zanimivi zbirki. Marsikaj smo tudi sejali in že lepo raste.

Imeli smo tudi zelenjavo, a je kmalu ovela.

Prinesli bomo še gomolje, da bo naša zbirka res popolna. Erika Scheimer
II. r. osn. šole v Barkovljah

MOJA NAJLJUBŠA ŽIVAL

Moja najljubša žival je moj pes. Že od daleč sliši moj glas. Veselo maha z repom, ker ve, da mu prinesem kaj jedi. Vesel je tudi zato, ker se rada poigram z njim. Imam ga zelo rada.

Ce pridejo k nam sosedove kokoši, se naše kokoši začnejo kregati. Naš pes zalovi vsako v svoj kurnik. On zelo ljubi red.

Skilani Eleonora
II. razr. osn. šole v Borštu

Kompozicija (linorez)

Aleksander Pertot, II. r. Enot. sr. š. Sv. Ivan

REŠITVE UGANK IZ 7. ŠTEVILKE

1. STEBRISCE:

1. skromen, 2. oda, 3. gonilo, 4. padalo, 5. Rog, 6. advent, 7. ar, 8. lonec, 9. tropa, 10. uren, 11. globa, 12. prag.

Pregovor: Kdor ne uboga, ga tepe nadloga.

2. DOPOLNJEVALKA:

1. položaj, 2. polbrat, 3. polkrog, 4. polenta, 5. policaj, 6. polmrak, 6. Poljane. V krogcih beremo: Arktika.

3. BESEDNE ZVEZE:

Začetne črke pripisanih besed dajo ime pesnika Otona Župančiča.

REŠITVE SO POSLALI: Marjan Žerjal iz BOLJUNCA; Miran Pečenik in Erika Škerl iz šole v ul. DONADONI; Armando Pez iz DOMJA; Igor Furlan, Sergij Carli in Klavdij Černjava iz GABROVCA; Ivan Plesničar iz GORICE; Danica Castellani s KATINA-E; Katerina Floridan, Ivanka Mozetič, Joško Širca in Anamarija Širca iz NABREŽINE; Mirela Zgonc in Nataša Smotlak z OPCIN; Adrijan Obersnel iz RICMANJ; Mirjan Mikolj iz ROJANA; Edi Cač od SV. BARBARE; Stojan Kuret, Tatjana Sancin, Lučana Sosič, Nataša Rauber, Pavel Čeh in Jurček Furlan od SV. JAKOBA; Karla Malič iz STANDREŽA; dijakinja Ingrid Kalan s KATINARE.

ZA NAGRADO SO BILI IZZREBANI: Armando Pez, učenec V. razr. osnov. šole v DOMJU; Igor Furlan, učenec III. razr. osnov. šole v GABROVCU in Katerina Floridan, učenka V. razr. osnov. šole v NABREŽINI.

POPRAVEK: V 7. številki Galeba piše, da je bila znamenita cerkva v Hrastovljah zgrajena v II. stoletju, kar pa ne odговarja resnici. Zopet je ponagajal tiskarski škrat. Cerkva je bila zgrajena v XII. stoletju.

Dragi mladi bralci Galeba!

Zopet je nastopil čas, ko se mora Galeb za nekaj mesecev posloviti od vas, kajti pred durmi so težko pričakovane počitnice. Morje vas že vabi v svoje naročje, čakajo vas sončne planine, čakajo sprehodi in izleti v naravo. Vsem iskreno želimo, da bi si ob teh virih zdravja in življenja nabrali čim več svežih sil, ki vam bodo potrebne pri delu v prihodnjem šolskem delu. Ko bo nastopila jesen, bo pa Galeb v novi pisani suknjici zopet potrkal na vrata vaših učilnic.

Predno se pa od vas poslovimo, vas hočemo na nekaj opozoriti. Letos praznujemo primorski Slovenci dvajsetletnico obnovitve slovenske šole. Del 1. številke Galeba, ki bo izšla ob pričetku prihodnjega šolskega leta, bo posvečen temu jubileju. Želimo, da bi za vaš kotic v Galebu napisali in poslali uredništvu svoje prispevke, v katerih opišite, kako je bilo takrat, ko slovenski otrok ni smel v šoli spregovoriti besede v materinem jeziku. Marsikaj o tem gotovo že veste, mnogo boste pa lahko zvedeli od staršev, starejših sorodnikov in znancev, ki so takrat obiskovali osnovno šolo. Mnogo vam bodo o tem lahko povedali tudi vaši gg. učitelji. Ne pozabite pa, da morajo biti dopisi poslani uredništvu Galeba najkasneje do 10. oktobra t. l.

Tri najlepše dopise bomo izžrebali in nagradili.

Ob zaključku XI. letnika se prisrčno zahvaljujemo vsem poverjenikom na šolah za njihov trud. Enaka zahvala velja tudi vsem našim zvestim sodelavcem.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA